

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-289-3-28-37>

УДК: 336.22:004.9

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Манухіна М.Ю., Тацій І.В., Серікова О.М.

THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN ENSURING THE TRANSPARENCY OF TAX ACCOUNTING

Manukhina M.Y., Tatsii I.V., Serikova O.M.

Актуальність теми дослідження зумовлена сучасними тенденціями розвитку глобальної економіки, які вимагають підвищення прозорості та ефективності податкових систем. В умовах цифровізації та глобалізації важливим є застосування новітніх інформаційних технологій для покращення процесів збору, обробки та аналізу податкових даних. Впровадження цифрових технологій у податковий облік дозволяє не лише знизити рівень адміністративного навантаження на бізнес і державу, а й забезпечити більшу відкритість, зменшити ризики ухилення від сплати податків, а також підвищити довіру до податкової системи. Метою дослідження є аналіз ролі цифрових технологій (блокчейну, штучного інтелекту) у забезпеченні прозорості податкового обліку, визначення їх впливу на забезпечення прозорості податкового обліку, а також виявлення перспектив їх впровадження для удосконалення податкової системи. Зазначено, що в умовах швидкого розвитку цифрових технологій, податкова прозорість стає важливим інструментом для забезпечення ефективного контролю та оптимізації податкових процесів. Використання сучасних технологій дозволяє автоматизувати облік, зменшити людський фактор і підвищити доступність податкової інформації для всіх учасників економічних відносин, що сприяє зниженню рівня корупції та покращенню довіри до податкових органів. Відмічено, що основні аспекти цього впливу включають автоматизацію податкових процесів, що дозволяє значно зменшити кількість помилок та шахрайства, оскільки багато етапів податкового обліку, таких як подання декларацій і обчислення податків, автоматизуються. Цифрові технології також забезпечують прозорість, адже всі транзакції та документи зберігаються в електронному вигляді, що дає змогу легко перевірити

та проводити аудит. Крім того, впровадження таких технологій, як блокчейн та ШІ, значно знижує можливість корупційних практик, оскільки створюються незмінні записи, і маніпулювати інформацією стає значно складніше. Важливим аспектом є покращення взаємодії між платниками податків та податковими органами, адже цифрові платформи забезпечують зручнішу комунікацію, що сприяє швидкому вирішенню питань і підвищує довіру до системи. У висновку зазначено, що цифрові технології відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості податкового обліку, сприяючи підвищенню ефективності, точності та надійності податкових процесів.

Ключові слова: цифрова трансформація податкового адміністрування, прозорість податкових даних.

Вступ. Цифрові технології відіграють важливу роль у сучасному розвитку податкової системи, зокрема у забезпеченні прозорості податкового обліку. Впровадження інноваційних цифрових рішень дозволяє значно підвищити ефективність управління податковими процесами, зменшити рівень корупції, а також забезпечити своєчасний і точний облік податкових платежів. За допомогою сучасних технологій, таких як автоматизація процесів, електронні системи обміну інформацією, блокчейн та аналітичні платформи, можливо не лише покращити контроль за дотриманням податкових зобов'язань, а й створити сприятливе середовище для бізнесу. Важливість прозорості в податковому обліку полягає в тому, що вона

сприяє довірі з боку платників податків, держави та міжнародної спільноти, а також забезпечує рівні умови для розвитку економіки та сприяє залученню інвестицій. Впровадження цифрових технологій у цей процес є одним із ключових кроків на шляху до побудови ефективної та справедливої податкової системи.

Мета дослідження: аналіз ролі цифрових технологій у забезпеченні прозорості податкового обліку.

Основні завдання:

1. Огляд поняття «податкова прозорість» та її значення в контексті сучасних податкових відносин.

2. Аналіз основних аспектів впливу цифрових технологій на податкове адміністрування, зокрема автоматизація процесів, використання блокчейн-технологій та ШІ у податковому обліку.

3. Визначення перспектив розвитку цифровізації в податковій сфері та її вплив на ефективність податкових органів в умовах глобальних змін, зокрема в умовах війни та підтримки міжнародних ініціатив.

Аналіз досліджень та публікацій.

Представлена проблематика дослідження є актуальною та знайшла своє відображення в роботах багатьох вітчизняних науковців, які у своїх працях аналізують вплив цифрових технологій на податкові системи, ефективність адміністрування податків та зниження корупційних ризиків у контексті сучасних викликів і можливостей глобалізації та цифровізації економіки. Так, Ю. Ракович та О. Любка [1] дослідили еволюцію поняття «податкова прозорість» та визначили її місце в системі адміністрування податків, з урахуванням можливих сценаріїв розвитку подій та дій як з боку платників податків, так і з боку податкових органів. Окрім того автори окреслили напрямки майбутніх трансформацій у взаємодії між платниками податків та податковими органами в Україні для впровадження стратегії податкової прозорості. О. Мельник, І. Полухович та А. Сторожук [2] розглянули вплив цифрової трансформації на податкове адміністрування, підкреслюючи її значення для підвищення ефективності податкової системи та забезпечення фінансової безпеки держави. Дослідники проаналізували ключові зміни, які відбуваються в податковому адмініструванні через цифровізацію, та визначили шляхи вдосконалення цього процесу для забезпечення прозорості, зручності та стабільності податкової політики. С. Іванов, В.

Чекіна та Г. Разумова [3] описали тенденції розвитку податкових систем, оцінюючи переваги та недоліки нових податків, виникнення яких було спричинено Четвертою промисловою революцією. Результати аналізу науковців показали, що на глобальному рівні відбувається перехід від локального до глобального оподаткування, однак існують спроби введення нових національних податків. Водночас, поступово відбувається впровадження нових цифрових технологій, таких як штучний інтелект, великі дані, аналітика та блокчейн, у процес податкового адміністрування. У статті Л. Марченко [4] досліджено впровадження цифрових технологій в адміністрування податків в Україні, зокрема аналізуються електронні сервіси та інноваційні технології в оподаткуванні. Авторка провела порівняння підходів до цифровізації в різних країнах, акцентуючи на застосуванні мобільних додатків, чат-ботів та віртуальних помічників у податкових системах. У висновку науковця обґрунтовує важливість подальшої діджиталізації податкових процесів в Україні, що сприятиме покращенню збору податків і фінансової стабільності, зокрема в умовах воєнного стану. Ю. Костенко [5] обґрунтував, що сучасний розвиток податкової сфери неможливий без впровадження інноваційних технологій і цифрових систем для збору, аналізу та використання даних. Зокрема, увага приділяється міжнародним програмам з управління державними фінансами в Україні, таким як EU4PFM, та розвитку електронного аудиту як форми податкового контролю. Науковець виділив основні принципи електронного аудиту, зокрема автоматизацію, прозорість та ризик-орієнтованість, а також окреслив напрями удосконалення цієї системи через впровадження стандартних аудиторських файлів і технічних вимог до їх обробки.

Зазначені науковці розглядають ключові проблеми цифровізації податкових систем. Це ще раз підкреслює актуальність представленої тематики. При цьому необхідно зауважити, що існують певні аспекти, такі як інтеграція новітніх технологій в умови вітчизняних економічних реалій, що потребують глибшого дослідження, які ми й розглянемо у нашому дослідженні.

Представлене нами дослідження є важливим і актуальним у контексті сучасної науки та практики з декількох причин. По-перше, інтеграція новітніх цифрових технологій у податкову систему України потребує

особливого підходу, враховуючи специфічні економічні умови та потреби вітчизняного бізнесу і державних органів. Технології, такі як автоматизація податкового обліку, використання технологій блокчейн та штучного інтелекту, вже довели свою ефективність в інших країнах, але їх впровадження в Україні потребує адаптації до локальних умов. По-друге, наукове дослідження цифрових технологій у податковому адмініструванні дозволяє зрозуміти, як ці технології можуть вплинути на підвищення прозорості, зменшення корупційних ризиків та покращення ефективності збору податків в Україні. Таким чином, наше дослідження не лише заповнює прогалини в розумінні практичного застосування цифровізації податкового обліку в умовах України, а й пропонує конкретні рекомендації для вдосконалення податкової системи, що є важливим для забезпечення її сталості та розвитку.

Виклад основного матеріалу. Поняття «податкова прозорість» є багатогранним і охоплює різні аспекти. Його складність полягає в наявності численних учасників податкових відносин, а також варіантів їх взаємодії в межах системи адміністрування податкових платежів [1, с. 117]. До нещодавнього часу прозорість здебільшого розглядалася в одному контексті – як ініціатива добросовісних платників податків щодо податкових органів. Однак дії податкових органів, навіть з урахуванням процедур адміністративного оскарження та можливості отримання індивідуальних податкових консультацій, залишалися і часто залишаються непрозорими.

Сучасне трактування поняття «податкова прозорість» охоплює як вузьке, так і широке розуміння:

- у вузькому сенсі податкова прозорість є процесом обміну інформацією для податкових цілей, спрямованим на ефективний контроль за рухом доходів, що є основою оподаткування в певній країні (згідно з ініціативою ОЕСР);

- широкому розумінні податкова прозорість включає розкриття та публікацію кількісних і якісних показників податкової системи, необхідних для формування суспільних оцінок щодо того, як функціонує податкова система в конкретний період, а також чи є внесок кожного елементу механізму податкового управління достатнім для розвитку національної чи глобальної економіки [1, с. 120].

На нашу думку, податкова прозорість – це відкритість та доступність інформації про

податкові надходження, витрати та процеси адміністрування податків, що дозволяє суспільству, бізнесу та державним органам ефективно контролювати та оцінювати справедливість та ефективність податкової системи.

Сьогодні, в умовах швидкого розвитку цифрових технологій, податкова прозорість стає важливим інструментом для забезпечення ефективного контролю та оптимізації податкових процесів. Використання сучасних технологій дозволяє автоматизувати облік, зменшити людський фактор і підвищити доступність податкової інформації для всіх учасників економічних відносин, що сприяє зниженню рівня корупції та покращенню довіри до податкових органів. Розглянемо основні аспекти цього впливу:

1. Автоматизація податкового адміністрування.

Цифровізація сьогодні є ключовим чинником, що визначає напрямок розвитку податкового адміністрування. Інноваційні технології сприяють вдосконаленню податкової системи, забезпечуючи її оптимізацію через використання сучасних цифрових рішень. Важливою частиною цього процесу є вивчення практик українських та міжнародних податкових служб, які успішно інтегрують цифрові технології в свої адміністративні процеси, що значно підвищує їх ефективність [2, с. 121].

Ініційований Україною процес цифровізації податкового адміністрування є важливим кроком у рамках реалізації нової глобальної парадигми податкового адміністрування. Для успішного впровадження цієї стратегії необхідна всебічна підтримка з боку держави, бізнесу, IT-спеціалістів та громадян, які мають зацікавленість у створенні ефективної системи сучасного податкового адміністрування, орієнтованої на прозорість, справедливість і безпеку [3].

Одним із перших кроків у впровадженні цифровізації податкового адміністрування в Україні стало прийняття в 2003 році Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг». Цей закон, окрім визначення поняття електронного документа, також встановив низку обов'язкових вимог щодо їх обліку та зберігання. З ухваленням Податкового кодексу України були врегульовані питання організації електронного документообігу в оподаткуванні, запроваджено електронний кабінет платника податків, систему

електронного адміністрування ПДВ та документальні невідвізні позапланові електронні перевірки за заявою платника податків [6].

Україна вже досягла значного прогресу у цифровізації податкової сфери. Зокрема, «Електронний кабінет платника податків» надає зручний доступ до інформації про взаємодію з бюджетом, електронного листування з податковими органами, пошуку даних у реєстрах, а також подання заяв і запитів. Через портал «Дія» платники податків можуть скористатися такими послугами, як сплата податків, подання декларацій та іншими функціями, що значно спрощує співпрацю з державними органами. Цифровізація податкових відносин також проявляється у подачі декларацій в електронному форматі, що є швидким і зручним способом, який позбавляє необхідності відвідувати податкові органи. Сучасне адміністрування податків та зборів передбачає впровадження цифрових технологій на різних етапах (рис.).

Сьогодні, навіть в умовах повномасштабної війни, процес діджиталізації в сфері адміністрування податків та зборів набрав темпів і став основою для реалізації низки реформ. Ці зміни сприяють підвищенню ефективності роботи контролюючих органів і дозволяють зберігати їх інституційну спроможність навіть у складних умовах [5, с. 180].

Проте цифровізація податкових процесів лише розпочинається. У межах програми «Ukraine Facility» на 2024–2027 роки Європейський Союз передбачив підтримку економіки України у розмірі 50 млрд. євро. Однією з ключових умов отримання фінансування є затвердження плану цифровізації Державної податкової служби [7].

Державна податкова служба України, реалізуючи заходи Національної стратегії доходів до 2030 року [8], активно впроваджує інноваційні технології та ефективні рішення для вдосконалення системи оподаткування в Україні. Основна мета – боротьба з агресивними схемами міжнародного податкового планування, захист податкової бази від її розмивання, запобігання виведенню прибутку з-під оподаткування і переміщенню капіталу за кордон, зокрема в рамках трансфертного ціноутворення.

Зокрема, у відповідності до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін звітами по країнах (Multilateral Competent Authority Agreement on the Exchange of Country-by-Country Reports), до якої ДПС України приєдналася 3 листопада 2022 року та яка набула чинності 4 липня 2024 року, була впроваджена Підсистема «Автоматичний обмін податковою інформацією» в межах ІКС «Міжнародний автоматичний обмін інформацією». Ця система автоматизує процес обміну податковою інформацією між Україною та компетентними органами інших країн.

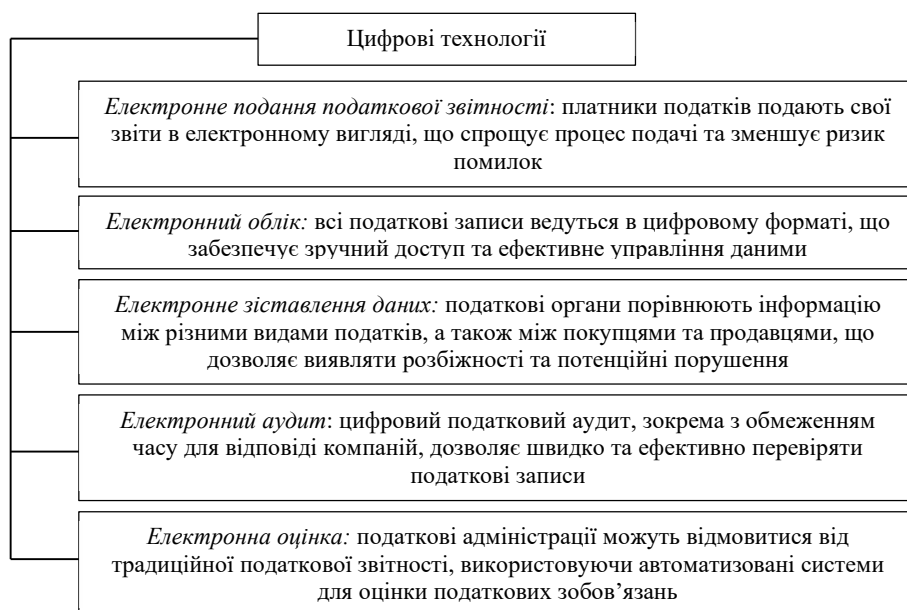

Рис. Цифрові технології на різних етапах адміністрування податків

Джерело: [4, с. 129-130].

Отже, впровадження електронних систем збору та обробки податкової інформації дозволяє значно знизити рівень ручної праці, підвищити ефективність обробки даних, а також зменшити можливості для шахрайства та помилок. Цифрові платформи для подання податкових декларацій, сплати податків та взаємодії з податковими органами забезпечують зручність і прозорість для платників податків.

2. Блокчейн та штучний інтелект (ШІ) у податковому обліку.

Сучасні цифрові технології, зокрема блокчейн, відкривають нові можливості в галузі оподаткування. Завдяки цій технології оптимізуються не лише двосторонні процеси в податкових відносинах (як для платників

податків, так і для контролюючих органів, зокрема Державної податкової служби, через електронні сервіси), а й відбувається концептуальна зміна моделі взаємодії між цими суб'єктами [9, с. 523].

Досліджуючи застосування блокчейн-технології в податковій сфері, науковці підкреслюють, що вона не є універсальним вирішенням для податкової системи. Однак блокчейн може бути ефективно використаний у ряді напрямків для зменшення адміністративного навантаження, а також для збору податків з меншими витратами, що сприяє скороченню податкового розриву. Ключові аспекти застосування блокчейн-технологій у податковій сфері згруповані в табл.1.

Таблиця 1

Застосування блокчейн-технологій у податковій сфері для підвищення прозорості

Аспект	Опис
Зниження витрат і підвищення доданої вартості	Блокчейн автоматизує процеси, зменшує потребу в посередниках, що дозволяє скоротити витрати.
Експерименти в податковій сфері	Потреба в тестуванні різних варіантів застосування блокчейну для оптимізації податкових процесів.
Трекінг ПДВ	Блокчейн дозволяє відстежувати, ким, де і коли сплачено ПДВ, що допомагає знизити шахрайство.
Узгоджений набір даних для міжнародних компаній	Єдиний набір даних, доступний для податкових органів різних юрисдикцій, що зменшує непорозуміння.
Збільшення довіри до даних	Завдяки незмінним записам у блокчейні, підвищується довіра до наданої інформації.
Перевірка прибутку міжнародних компаній	Можливість перевіряти, де і як отримуються доходи міжнародних компаній, для коректного визначення їх податкових зобов'язань.

Джерело: [10]

Таблиця 2

Застосування штучного інтелекту у податковій сфері для підвищення прозорості

Роль ШІ	Опис
Автоматизація звітності та обробки даних	ШІ автоматизує збір та обробку фінансових даних, зменшуючи людські помилки та забезпечуючи своєчасність податкових звітів.
Інтелектуальний аналіз і прогнозування	ШІ аналізує великі обсяги даних, виявляючи аномалії і прогножуючи податкові зобов'язання.
Моніторинг і виявлення шахрайства	ШІ допомагає виявляти підозрілі транзакції і шахрайські дії, здійснюючи постійний моніторинг податкових операцій.
Полегшення аудиту та перевірок	ШІ аналізує фінансові дані для виявлення ключових аспектів для перевірки, прискорюючи податкові перевірки та забезпечуючи їх точність.
Підвищення доступності податкової інформації	Завдяки чат-ботам та віртуальним помічникам, інтегрованим із ШІ, бізнес та громадяни отримують швидкий доступ до актуальної податкової інформації.
Оптимізація податкових стратегій	ШІ допомагає розробляти оптимальні стратегії для податкових зобов'язань, враховуючи зміни в законодавстві та аналізуючи фінансові операції.

Джерело: складено авторами самостійно

Значно покращити прозорість податкового обліку, впливаючи на різні аспекти процесу може й ШІ. Ключові аспекти ролі ШІ в забезпеченні прозорості податкового обліку наведено в табл.2.

Завдяки таким можливостям ШІ може суттєво покращити ефективність і прозорість податкового обліку, забезпечуючи більш точне виконання податкових зобов'язань і знижуючи ризики шахрайства. Він може бути використаний для аналізу великих масивів податкових даних, виявлення аномалій та схем ухилення від сплати податків [11]. Інтелектуальні системи можуть автоматизувати процеси перевірки податкових декларацій, робити прогнози щодо податкових надходжень та виявляти потенційні ризики. Це дозволяє податковим органам ефективно реагувати на зміни у податковій політиці та на нові форми ухилення від податків.

Ключовою ідеєю інтеграції цих двох технологій є створення системи з високою ступеню автоматизації, прозорості та безпеки. Наприклад, моделі прогнозування на основі даних з блокчейну. Так, дані, збережені в блокчейні, можуть бути використані ШІ для створення прогнозних моделей. Це дозволить

податковим органам оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації або зростання податкових порушень.

Окрім того задіяні в блокчейні дані можуть бути постійно аналізовані алгоритмами ШІ для створення прозорих і чесних податкових процесів. Завдяки цьому, як платники податків, так і податкові органи отримують доступ до найбільш актуальної та точної інформації.

3. Цифрова взаємодія платників податків.

Взаємодія платників податків з органами фінансового контролю, зокрема з Державною податковою службою України, через електронне середовище відкриває нові можливості для надання послуг та забезпечує зручність віддаленого спілкування. Такий підхід дає можливість підприємствам ефективно, оперативно та вчасно виконувати податкові зобов'язання, створювати й подавати звітність, а також забезпечує комфортне дистанційне спілкування з державними органами контролю [12, с. 51]. Огляд основних електронних сервісів для платників податків, доступних на офіційному веб-сайті Державної податкової служби України наведено в табл.3.

Таблиця 3

Основні Е-сервіси для платників податків

№ з/п	Е-сервіс	Коротка характеристика
1	Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс	Платформа для надання громадянам та підприємствам доступу до важливої інформації, зокрема податкової та фінансової, а також інших даних з реєстрів.
2	Інтерактивна податкова карта України	Інтерактивна карта, яка надає інформацію про податкові інспекції, ставки податків, що діють на різних територіях, і деталі податкової ситуації по регіонах.
3	Інформація з реєстрів	Доступ до державних реєстрів, таких як реєстр платників податків, реєстр підприємств тощо, для отримання актуальної інформації.
4	Електронна звітність	Система для подачі податкової звітності в електронному вигляді, що дозволяє зменшити кількість паперових документів і скоротити час на оформлення.
5	Електронний кабінет платника	Особистий кабінет для платників податків, який дозволяє подавати звітність, здійснювати оплату податків та отримувати іншу необхідну інформацію.
6	Програмний реєстратор розрахункових операцій (ПРРО)	Інструмент для реєстрації розрахункових операцій в електронній формі, що дозволяє підприємцям здійснювати розрахунки за допомогою електронних пристроїв.
7	Сервіс «Пульс»	Система для отримання консультацій з питань податкового законодавства та інших питань, що стосуються податкової діяльності.

Джерело: [4; 13; 14; 15]

Таблиця 4

Інноваційні технології для підвищення прозорості та ефективності податкової системи

№ з/п	Назва технології	Опис
1	Впровадження технології блокчейн для запису податкових транзакцій	Створення дистрибутивної реєстраційної системи для фіксації всіх податкових транзакцій у блокчейні, що дозволить забезпечити прозорість і незмінність даних. Це допоможе уникнути фальсифікацій та посилить довіру платників податків до системи
2	Інтеграція з біометрією для ідентифікації платників податків	Використання біометричних даних (наприклад, відбитків пальців або розпізнавання обличчя) для ідентифікації платників податків, що дозволить значно знизити ризик шахрайства і полегшить процес взаємодії з податковими органами
3	Створення платформи для реального часу моніторингу податкових надходжень з використанням технологій великих даних (Big Data)	Розробка платформи для аналізу податкових даних в реальному часі з використанням великих даних. Це дозволить автоматично відстежувати і прогнозувати податкові надходження, а також оперативно виявляти будь-які аномалії чи потенційні порушення
4	Автоматизовані системи прогнозування ризиків за допомогою штучного інтелекту	Впровадження алгоритмів штучного інтелекту для автоматичного прогнозування податкових ризиків, що дозволить визначати потенційно проблемні підприємства або транзакції і оперативно реагувати на них
5	Впровадження системи електронного аудиту з використанням даних з онлайн-касових апаратів і POS-систем	Встановлення автоматизованої системи аудиту, що дозволить здійснювати перевірку податкових даних на основі інформації, яку в реальному часі отримують онлайн-каси і POS-системи підприємств. Це дозволить забезпечити точність та своєчасність податкових нарахунків без ручного втручання
6	Інтелектуальні системи для боротьби з податковим ухиленням через аналіз взаємодії з іншими бізнесами	Розробка систем на основі ШІ, які будуть аналізувати зв'язки між різними бізнесами та виявляти складні схеми ухилення від сплати податків, наприклад, через фіктивні компанії або незаконні схеми оптимізації податків
7	Розробка та інтеграція платформ	Для забезпечення синергії між блокчейном і ШІ важливо створити єдину цифрову платформу, яка дозволяє легко поєднувати дані та алгоритми. Це може бути, наприклад, національний портал для платників податків, що інтегрує обидві технології для автоматичного обліку та контролю

Джерело: складено авторами самостійно

Отже, цифрові платформи для взаємодії між платниками податків і податковими органами дозволяють знизити адміністративні витрати та час, що витрачається на обробку запитів. Окрім того, вони сприяють забезпеченню високої точності в обміні інформацією, знижують ймовірність помилок, а також дають можливість для легкості у перевірці даних.

Разом з тим, незважаючи на позитивні зрушення в напрямку цифровізації, є потреба у впровадженні новітніх технологій, що дозволять підвищити рівень прозорості та ефективності податкової системи (табл.4).

Ці рекомендації, сприятимуть підвищенню прозорості, ефективності податкової системи, а

також допоможуть зменшити ризики шахрайства та податкових порушень.

Висновки. Цифрові технології відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості податкового обліку, оскільки вони дозволяють автоматизувати процеси збору, обробки та зберігання податкових даних. Вони знижують ризики людських помилок та корупційних схем, створюючи доступ до актуальної інформації для державних органів та бізнесу. Завдяки цифровим системам, забезпечується кращий контроль за дотриманням податкових норм і мінімізація ухилення від податків. Інтеграція новітніх цифрових рішень дозволяє створити більш ефективну, прозору та справедливую систему оподаткування.

Прозорість податкового обліку, досягнута завдяки цифровим технологіям, сприяє стабільному розвитку економіки, оскільки дає змогу зменшити податкові шахрайства та оптимізувати обов'язкові платежі. Водночас це стимулює довіру інвесторів та покращує бізнес-клімат. Прозора система оподаткування створює рівні умови для всіх учасників ринку, що сприяє розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць. Технології, що автоматизують облік та звітність, також дозволяють швидше реагувати на економічні зміни, забезпечуючи більш стабільний економічний розвиток.

Великий потенціал для вдосконалення податкового обліку завдяки своїй здатності забезпечувати незмінність, прозорість і безпеку даних мають блокчейн-технології. Завдяки використанню блокчейну, можна створювати автоматизовані системи, які забезпечують прямий доступ до інформації про податкові транзакції в реальному часі, запобігаючи підrobкам і маніпуляціям. Крім того, впровадження смарт-контрактів дозволяє автоматизувати виконання податкових зобов'язань, знижуючи адміністративні витрати та час на обробку даних. Блокчейн може також сприяти зниженню корупції, оскільки всі операції будуть доступні для перевірки.

Література

1. Ракович Ю., Любка О. Податкова прозорість як необхідна умова сучасної системи адміністрування податкових платежів. *Світ фінансів*. 2023. № 3(76). С. 115–125. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/50060/1/РАКОВИЧ.PDF>.
2. Мельник О. П., Полухович І. І., Сторожук А. О. Вплив цифрової трансформації на податкове адміністрування. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 12(40). С. 118–125. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/3924>.
3. Іванов С. В., Чекина В. Д., Разумова Г. В. Податки майбутнього: адміністрування в умовах цифровізації економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 43. С. 54–59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/11.pdf.
4. Марченко Л. Діджиталізація системи податкового адміністрування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн світу. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32. № 4. С. 127–134. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/2933/6565657166>.
5. Костенко Ю. О. Цифровізація в податковій сфері. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 2. С. 176–181. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.2.30>.
6. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
7. До кінця 2024 року Україна має схвалити план цифровізації Державної податкової служби. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/298362-do-kontsa-2024-goda-ukraina-dolzhaodobrit-plan-tsifrovizatsii-gosudarstvennoy-nalogovoy-služby>.
8. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhlavennia-natsionalnoi-strategii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>.
9. Колісник А. С. Блокчейн та оподаткування: точки перетину. *Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство : напрямки розвитку* : матеріали VII Всеукр. студ. наук.-практ. конф., м. Київ, 12 груд. 2023 р. Київ : [б. в.], 2023. С. 520–523. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/kolisnik-12_12_2023.pdf.
10. How blockchain technology could improve the tax system. URL: <https://www.pwc.co.uk/issues/futuretax/assets/documents/how-blockchain-could-improve-the-taxsystem.pdf>.
11. Проць І., Петков С., Хмиз М., Козяр Р., Гудима В., Явний О., Чорний Б. Впровадження цифрових технологій у податкову сферу: зарубіжний досвід та перспективи для України у боротьбі з тіньовою економікою. *Path of Science*. 2023. № 9(10). С. 5029–5037. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.97-22>.
12. Цюцяк А. Л., Цюцяк І. Л., Цюцяк В. І. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2023. Т. 83. № 4. С. 48–55. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.048.
13. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
14. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
15. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

References

1. Rakovych Yu., Liubkina O. Podatkova prozorist yak neobkhidna umova suchasnoi systemy administruvannya podatkovykh platezhiv. *Svit finansiv*. 2023. № 3(76). S. 115–125. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/50060/1/PAKOBIVCH.PDF>.
2. Melnyk O. P., Poliukhovych I. I., Storozhuk A. O. Vplyv tsyfrovoy transformatsii na podatkovu administruvannya. *Nauka i tekhnika sohodennia*. 2024. № 12(40). S. 118–125. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/3924>.
3. Ivanov S. V., Chekina V. D., Razumova H. V. Podatky maibutnoho: administruvannya v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. 2022. Vyp. 43. S. 54–59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/43_2022ua/11.pdf.
4. Marchenko L. Didzhytalizatsiia systemy podatkovoho administruvannya v Ukraini z urakhuvanniam dosvidu rozvynenykh krain svitu. *Ekonomichniy analiz*. 2022. T. 32. № 4. S. 127–134. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/2933/6565657166>.
5. Kostenko Yu. O. Tsyfrovizatsiia v podatkovii sferi. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. 2024. № 2. S. 176–181. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.2.30>.
6. Pro elektronni dokumenty ta elektronni dokumentoobih : Zakon Ukrainy vid 22.05.2003 № 851-IV zi zminamy i dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
7. Do kintsia 2024 roku Ukraina maie skhvalyty plan tsyfrovizatsii Derzhavnoi podatkovoi sluzhby. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/298362-do-kontsa-2024-goda-ukraina-dolzhaodobrit-plan-tsyfrovizatsii-gosudarstvennoy-nalogovoy-sluzhby>.
8. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii dokhodiv do 2030 roku : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.12.2023 r. № 1218-r. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>.
9. Kolisnyk A. S. Blokchein ta opodatkovannia: tochky peretynu. *Vyshcha osvita – studentska nauka – suchasne suspilstvo : napriamy rozvytku : materialy VII Vseukr. stud. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 12 hrud. 2023 r. Kyiv : [b. v.], 2023. S. 520–523. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/kolisnik-12_12_2023.pdf*.
10. How blockchain technology could improve the tax system. URL: <https://www.pwc.co.uk/issues/futuretax/assets/documents/how-blockchain-could-improve-the-taxsystem.pdf>.
11. Prots I., Pietkov S., Khmyz M., Koziar R., Hudyma V., Yavnyi O., Chornii B. Vprovadzhenia tsyfrovoykh tekhnolohii u podatkovu sferu: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy u borotbi z tinovoiu ekonomikoiu. *Path of Science*. 2023. № 9(10). S. 5029–5037. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.97-22>.
12. Tsiutsiak A. L., Tsiutsiak I. L., Tsiutsiak V. I. Tsyfrovizatsiia podatkovoi systemy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy. *Halyskyi ekonomichniy visnyk*. Ternopil : TNTU, 2023. T. 83. № 4. S. 48–55. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.048.
13. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI zi zminamy i dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
14. Pro elektronni dovirchi posluhy : Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 № 2155-VIII zi zminamy i dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
15. Pro zastosuvannia reiestratoriv rozrakhunkovykh operatsii u sferi torhivli, hromadskoho kharchuvannia ta posluh : Zakon Ukrainy vid 06.07.1995 № 265/95-VR zi zminamy i dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

Manukhina M.Y., Tatsii I.V., Serikova O.M. The role of digital technologies in ensuring the transparency of tax accounting.

The relevance of the research topic is due to the current trends in the global economy, which require increasing the transparency and efficiency of tax systems. In the context of digitalization and globalization, it is important to use the latest information technologies to improve the processes of collecting, processing and analyzing tax data. The introduction of digital technologies in tax accounting allows not only to reduce the administrative burden on business and the state, but also to ensure greater transparency, reduce the risks of tax evasion, and increase confidence in the tax system. The purpose of the study is to analyze the role of digital technologies (blockchain, artificial intelligence) in ensuring transparency of tax accounting, to determine their impact on ensuring transparency of tax accounting, and to identify the prospects for their implementation to improve the tax system. It is noted that in the context of the rapid development of digital technologies, tax transparency is becoming an important tool for ensuring effective control and optimization of tax processes. The use of modern technologies makes it possible to automate accounting, reduce the human factor and increase the availability of tax information for all participants in economic relations, which helps to reduce corruption and improve trust in tax authorities. It is noted that the main aspects of this impact include the automation of tax processes, which can significantly reduce the number of errors and fraud, as many stages of tax accounting, such as filing declarations and calculating taxes, are automated. Digital technologies also provide

transparency, as all transactions and documents are stored electronically, making it easy to verify and audit. In addition, the introduction of technologies such as blockchain and AI significantly reduces the possibility of corrupt practices, as unalterable records are created and it becomes much more difficult to manipulate information. An important aspect is the improvement of interaction between taxpayers and tax authorities, as digital platforms provide more convenient communication, which facilitates quick resolution of issues and increases trust in the system. The author concludes that digital technologies play a key role in ensuring the transparency of tax accounting, contributing to the efficiency, accuracy and reliability of tax processes.

Keywords: *digital transformation of tax administration, transparency of tax data.*

Манухіна Марта Юріївна – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, manuhina@snu.edu.ua.

Тацій Інна Валеріївна – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, tacij@snu.edu.ua.

Серікова Ольга Миколаївна – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, serikova@snu.edu.ua.

Стаття подана 20.01.2025.